

ศุภากร ปทุมรัตนานาธาร 2558: นิเวศวิทยาของเสื่อปลาและการอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์นริศ ภูมิภาคพันธ์, Ph.D. 162 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานิเวศวิทยา ประชากร การกระจายของเสื่อปลา ความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างวิถีชุมชนต่อการอยู่อาศัยของเสื่อปลา และหาแนวทางการอนุรักษ์โดยชุมชนมีส่วนร่วม ในอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การติดตามด้วยวิทยุติดตามตัวสัตว์กล้องดักถ่ายภาพ วิธีการเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง ของครัวเรือนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholders) การประเมินสถานะชนบทได้ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วม (Participatory rural appraisal) และนำมาวิเคราะห์ SWOT analysis เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมโดยชุมชน

ผลการศึกษาทางนิเวศวิทยาด้วยการเก็บข้อมูลจากวิทยุติดตามตัวสัตว์และกล้องดักถ่ายภาพพบว่าพื้นที่ในตำบลเขาแดงและตำบลคอนยายหนู อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื้อที่ 17.90 ตารางกิโลเมตร มีประชากรของเสื่อปลาไม่น้อยกว่า 27 ตัว โดยเสื่อปลาโตเต็มวัยเพศผู้มีความยาวลำตัว 82-85 เซนติเมตร น้ำหนัก 12.6 – 14.3 กิโลกรัม มีพื้นที่อยู่อาศัย 1.5 – 2.3 ตารางกิโลเมตร ในขณะที่เสื่อปลาเพศเมีย มีความยาวลำตัว 75-78 เซนติเมตร น้ำหนัก 8.6 – 9.4 กิโลกรัม มีพื้นที่อยู่อาศัย 0.8 – 1.9 ตารางกิโลเมตร และจากการวิเคราะห์หมูลเสื่อปลาในพื้นที่พบว่า เสื่อปลากินอาหารในกลุ่ม หนู 36.4 % นก 27.7 % ปลา 25.4 % งู 5.4 % หอย 1.8 % ปู 1.8 % และกบ-เขียด 1.4 % นอกจากนี้เสื่อปลาบางส่วนเข้ากัดกินหรือรบกวนสัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน เช่น ไก่ เป็ด และปลาในบ่อปลาของชาวบ้าน ทำให้เป็นปัญหาต่อการดำรงชีวิตของเสื่อปลาประชากรเสื่อปลาที่มีแนวโน้มลดลงจนอาจใกล้สูญพันธุ์ได้ การให้ข้อมูลด้านนิเวศวิทยาของเสื่อปลา ประโยชน์และปัญหาผลกระทบต่อชุมชน อันเป็นข้อมูลประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเสื่อปลา การณรงค์สร้างจิตสำนึก การจัดหลักสูตรการสอนสร้างเครือข่าย การตั้งกองทุนชุมชน และการจัดการพื้นที่ โดยต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง และการสนับสนุนจากภาครัฐบนพื้นฐานของวิถีชุมชน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ความรู้และความร่วมมืออย่างเข้มแข็งจากชุมชนจะช่วยให้การอนุรักษ์เสื่อปลาคงอยู่รอดต่อไปในอนาคต